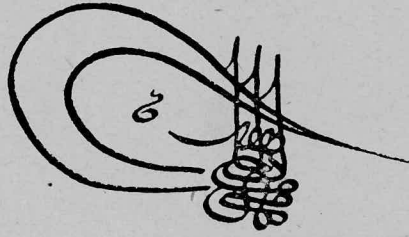

KLÄSİK BİZANS TARİHLERİ

FERİDUN DİRİMTEKİN

AYRI BASKI

İSTANBUL ENSTİTÜSÜ
DERGİSİ

II

İSTANBUL - İSTANBUL MATBAASI 1956

D. bas No: 26187

Yer No: 26184

ÇEKÜL KÜTÜPHANESİ

DEMİRBAŞ NO. 06187

SINIFLAMA NO.

06184

BAĞIŞCI

GELİŞ TARİHİ

KLÁSİK BIZANS TARİHLERİ

Klâsik Bizans tarihlerinin seri halinde tercemesi için, İkinci Dünya Savaşı'ndan evvel Fransa'da başlıyan çalışmalar neticesi Guillaume Budé cemiyetinin himayesi altında neşrolunan seride Anna Comnena'nın *Alexiade* (nşr. Bernard Leib), Psellos'un *Chronographie* (nşr. Emile Renaud) ve imparator Constantin Porphyrogenete'in *Les livres des cérémonies* (nşr. Vogt) gibi birkaç esere münhasır kalmış, fakat harb, bu serinin ikmaline imkân vermemiştir. Harbden sonra da bu serinin ikmaline teşebbüs edilmemiştir.

Klâsik Bizans tarihlerinin tercemesi işi, şimdi Viyana'da Prof. Endre von Ivanka'nın himmetiyle yeniden başlamış bulunmaktadır. Şimdiye kadar:

1 — *Die Letzten Tage von Konstantinopel* ismi altında Georgios Sphrantzes'in *Chronicon Maius*'un İstanbul'un fethi hâdisesini ilgilendiren kısmı, Prof. von Ivanka tarafından terceme ve izah edilmiştir.

Eserin *Patrologie Greque* (Bonn) serilerinde neşredilen ve ayrıca Papadopulos tarafından yeni yunancaya çevrilen birinci cildi 1934'te Teubner tarafından neşredilmiş ise de, tamamlanamamıştır.

2 — *“Eurpas in XV. Jahrhundert von Byzantinern gesehen* ismi altında Laonikas Chalkondyles'in tarihte mevcut Avrupa hükümetleri hakkında malûmat, Laskasis Kananos'un şimal seyahati, Manuel Chrysoforas'ın iki mektubu, ismi bilinmeyen bir Rus'un seyahat hâtıraları Gunter Stöckl ve Franz Graber taraflarından terceme ve izah edilmiştir.

3 — *Die Normanen in Thessalonike* ismi altında piskopos Eusthatios'un, Selânik'in 1185 de Normanlar tarafından zaptı hakkındaki eseri Herbert Hunge tarafından tercüme ve izah edilmiştir.

Normanların müdahalesine kadar devam eden zaman (s. 15-60), Normanların hareketi ve şehrin muhasara ve zaptı, şeh-

rin sukutundan sonra yapılan katliâm (s. 115) kiliseler ve mukaddes eşyaya karşı yapılan hareketler ve bunların yağmasına, ruhanî âyinler esnasında Normanların hareket tarzına ait malûmat (109-118), aynı din sâliklerinin mağlûplara karşı reva gördükleri muameleler, ortaçağ zihniyetinin ne kadar iptidai, ne kadar amansız olduğunu tebarüz ettirmesi itibariyle şayanı dikkattir. Burada harben zaptolunan bir şehir ahâlisinin dini ne olursa olsun, esarete uğratıldığı, her şeyin yağma edildiği, kadınların taarruza uğradıkları (s. 115), ne hususî binaların ve ne de mâbetlerin taarruzdan masun kaldıkları, kilise ve mukaddes eşyanın bile yağma ve tahrip edildiği (s. 109-110) mağlûplara rahatça dinî âyin yapmalarına bile müsaade edilmediği (s. 119), mâbetlere atla girildiği (s. 111) gösterilmektedir.

Piskopos Eustathios'a nazaran Normanlar, aynı din sâliklerine cenazelerini bile gömmelerine müsaade etmemişler, bunları, hayvan leşleriyle beraber yakmışlardır (s. 114).

4 — *Byzantinische Diplomaten und Östliche Barbaren* ismi altında Priscos'un (434-472) Got'ların tarihi namındaki eserinden alınan parçalar (s. 18-78) ile Menandre (558-582) tarihinden alınan kısımlar (s. 88-212), Ernst Doblhofer tarafından tercüme ve izah edilmiş bulunmaktadır.

a — Priscos, Roma Şark imparatorluğunun elçisi sıfatıyla Hün'lerin hakamı Atillâ nezdine gitmiş, onun karargâhında, sarayında kalmış, Hün'lerin saray ahvaline, hükümet teşkilâtına ve Atillâ'nın şahsiyetine ait —her zaman bitaraf olmıyan— malûmat vermiştir. Priscos, Atillâ'nın ve-fatından sonra, Hün hükümetinin parçalanmasına da şahit olmuştur. Bunun için, Atillâ'nın saltanat devrine ait olan ve gö-

KITAPLAR ARASINDA

rüşe istinat eden en ciddi bir kaynak teşkil etmektedir.

b — Menandre tarihinden alınan kısımlar, imparator I. Justinien ve halefi II. Justin, II. Tiberius, I. Maurice devirlerinde, Roma Şark imparatorluğu ile İran imparatorluğu ve şimalde bulunan Avarlar, Franklar, Longbarde'lar, Gepirde'ler ile olan münasebetlerine (559-582) ait malûmatı havidir. Bunlar arasında Roma Şark imparatorluğu ile İran hükümdarı Husrav ve Avar hakani Baian ile olan münasebetler sayımı dikkattir.

5 — Bundan sonraki neşriyat serisi, **Byzantinische Stadt und Welt-Chronik im 6. Jahrhundert** ismi altında Malalas tarihinden alınan parçalar,

6 — **Bilderstreit und Arabezsturm** ismi altında Theophanos'un (813-817) **Welt-chronik**'inden alınan kısımlar,

7 — **Der Theophanos Continuotus** "Theophanos'un zeyli" (813-963),

8 — **Der Ausgang der Makedonischen Dynastie** ismi altında 1034-1071 hâdiseleri bahis konusu edilmiştir. Asilzadelerin taraftarı olan Michel Psellos eseri E. Renand tarafından Fransızca'ya ve ayrıca İngilizce'ye tercüme edilmişti. Şimdi askerî partinin mümessili olan Michel Attaleiates tarihlerinden alınan kısımlar tercüme edilecek ve bu suretle iki noktai nazarın karşılaştırılmasına imkân hâsıl olacaktır.

9 — **Kriegs - und Lebenserfahrungen eines Byzantinischen Feldherrn**, Kekaunos'un XI. asrın ikinci yarısına ait eseri tercüme edilecektir.

10 — **Die Komnenen Zeit**, iki ciltten ibaret olacak ve 1118'den İstanbul'un 1204'te dördüncü Haçlı ordu tarafından zaptına kadar olan hâdiselerden bahseden Niketas Choniates'in eserini ihtiva edecektir. Bu eser V. Cousin tarafından Fransızca'ya tercüme edilmişti. Aynı devre ait olan Anna Comnena'nın eserinin, Fransızca (B. Leib, V. Cousin) ve İngilizce tercüme meleri esasen mevcuttur.

11 — **Die Zeit der Alteren Palaiologen** (1320-1359) hakkındaki Nikeph.

12 — Gregoras'ın tarihi, **Sozialrevolution und Thronstreit im Byzans des XIV. Jahrhunderts** ismi altında, XIV. asırda iç-

timai inkılâp ve taht kavgaları devrini tasvir eden imparator Ioannes VI. Kantakuzenos tarihi tercüme edilecektir. Burada biz Osmanlı Türklerinin Avrupa'ya geçişlerine ve yerleşmelerine ve Bizans taht kavgalarına ait malûmatı bulacağız.

13 — Prefet'nin eseri diye tanınan kiptan alınan kısımları havi **Das Leben der zünfte in Byzans**,

14 — İmparator Constantinos Porphyrogenetos'un Bizans sarayında bir gün (**Ein Tag am Byzantinischen Hof**) ismi altında merasim kitabından alınan parçalardan mürekkep eseri takip edecektir. Bu suretle Bizans tarihinin mühim kısımları esas kaynaklardan alınmış parçaların, tercümesi suretiyle eski Yunanca'yı sühuletle okuyamayanlar için, istifadesi kabil hale konmuş olacaktır. Prof. Van Ivanka'yı bu çok faydalı teşebbüsünden dolayı tebrik etmek mecburiyetindeyiz.

Viyana'da neşre başlanan Bizans klâsik tarihlerinden sonra buna paralel olarak —bilhassa bizi yakından alâkadar edecek— ikinci bir serinin neşrine başlanmış bulunmaktadır. Bu yeni seri **Osmanische Geschichtsschreiber** (Osmanlı müverrihleri) namı altında yayınlanacak ve klâsik Osmanlı tarihlerinin Almanca'ya tercümesini ihtiva edecektir.

Serinin ilk kitabı **Kara Mustapha Vor Wien** (Viyana önünde Kara Mustafa) isimli eser olacaktır. Bu kitap, açıklandığına göre, Viyana'nın 1683'te sadrazam Kara Mustafa Paşa tarafından muhasarası esnasında kendisinin teğrifatçısı (çavuşbaşı?) nin bu muhasaraya ait olan ruznamesidir. Tercüme 200 sahifeden ibaret olacak ve kitaba Viyana'nın o zamanki vaziyetinin, Türkler tarafından yapılmış bir plânı da ilâve edilecektir. Ruznameyi yazan, Sadrazamın (Zeremonienmeister) teğrifatçısının ismi zikredilmediğinden eserin mahiyeti hakkında bir fikir edinmek kabil değildir.

Türk tarihlerinin Almanca'ya tercümesi suretiyle Avrupa ile olan münasebetlerimiz ve harblerimiz hakkında vaziyetlerin, Türk görüşüne göre açıklanmasını temin bakımından Dr. Richard F. Kreutel'in çok mühim olan bu teşebbüsünden dolayı memnun olmamak kabil değildir.

FERİDUN DİRİMTEKİN